

**YOİKK MESLEKİ EĞİTİM ALT KOMİTESİ'NİN MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN
YAYGINLAŞTIRILMASINA VE KALİTESİNİN ARTIRILMASINA YÖNELİK
ÇALIŞMASI İÇİN İLETİLEN TUSİAD GÖRÜŞ METNİ**

DURUM ANALİZİ, SORUN ANALİZİ, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ülkemizde sanayi ve hizmet sektörleri, yüksek nitelikli ara kademe insan gücüne ihtiyaç duymaktadır. Son yıllarda mesleki ve teknik eğitim sisteminde modüler sisteme geçiş gibi olumlu adımlar atılmış, kamuoyunda mesleki ve teknik eğitimin önemiyle ilgili farkındalık gelişmiş ve bu okullardaki öğrenci sayısında artış gerçekleşmiştir. Bununla birlikte söz konusu okulların müfredatla ilgili ve yapısal sorunlarının çözüldüğünü ve sanayinin beklentilerini karşılayabildiğini söylemek güçtür. Bu nedenle, mesleki ve teknik okulların kalitesinin iyileştirilmesi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun olarak yapılandırılmaları ve mezunlarının doğrudan iş hayatına atılmalarının desteklenmesi öncelikli bir konudur.

Hazırlıkları devam eden Ulusal İstihdam Strateji Belgesi'nde eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi konusuna yer verilmiş olmasının yanı sıra "İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Taslak Eylem Planı"nın hazırlanmış olması da sorunların tespiti, konunun detaylandırılması, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve ivedilikle faaliyete geçirilebilmesi açısından umut vericidir.

Yukarıda bahsi geçen belgelerde hedeflendiği gibi Ulusal Yeterlilik Çerçevesinin 2012 yılı sonuna, il bazında işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin ise 2011 yılı sonuna kadar oluşturulması hedeflerine ulaşılması açısından yukarıda bahsi geçen Taslak Eylem Planı'nın ivedilikle tamamlanması ve uygulanması gereklidir.

Mesleki eğitimin kalitesinin artırılması ve istihdam ile ilişkisinin güçlendirilmesi konusunda önerilebilecek düzenlemeler şöyledir:

Mesleki teknik ortaöğretim okullarının programları ile meslek yüksekokullarının programları arasındaki bütünlüğün kurulması ve sanayi ile işbirliği içinde uygulamalı eğitim yapmalarının sağlanması gereklidir.

- Ülkemizde mevcut meslek yüksekokullarının hem yükseköğretim sistemi içerisindeki payının düşük olması hem de meslek yüksekokullarının yaşadığı sorunlar nedeniyle bu okullardan beklenen katkı yeterince sağlanamamaktadır. Bu anlamda, üniversiteler içerisinde yer alan meslek yüksekokullarının yeniden yapılandırılması ve yönetim modellerinin oluşturulması kaçınılmaz bir durum haline gelmiştir. Nitekim 60. Hükümet'in 2008 yılı programında, ortaöğretim kademesinde yapılan çalışmaların meslek

yüksekokullarına yansıtılamamış olduğunun altı çizilerek, mesleki teknik ortaöğretim okullarının programları ile meslek yüksekokullarının programları arasındaki bütünlüğün kurulması ve sanayi ile işbirliği içinde uygulamalı eğitim yapmalarının sağlanması önemli bir unsur olarak belirlenmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim verilen okullardaki eğitimcilerin eğitimine daha etkin şekilde devam edilmeli, yeni yöntemler araştırılmalı, yurt dışındaki örnekler incelenmelidir.

- Meslek yüksekokullarında eğitim veren öğretim üyelerinin alanlarında faaliyet gösteren firmalarda uygulamalı eğitim alarak yeni teknolojileri ve uygulama tekniklerini öğrenmesine ve teorik bilgisini paylaşmasına olanak tanıyan YÖK'ün "Endüstri Deneyimini Artırma Çalışmaları" olumlu karşılanmaktadır. Söz konusu çalışmalar, YÖK tarafından öğretim üyelerinin daha istekli hale getirilmesini sağlayacak teşvik mekanizmaları geliştirilerek daha etkin şekilde sürdürülmelidir.

Kariyer yönlendirme sistematik bir yapıya oturtulmalıdır.

- Mesleki ve teknik eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması ve meslek okulu-istihdam ilişkisinin etkin şekilde kurulması sürecinde eğitim kalitesinin artırılması elzemdir. Bu kapsamda orta öğretimde sağlıklı bir yönlendirme yapılması, öğrenci ve öğretim kadrosunun iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi gereklidir. Örneğin seçmeli ders olarak müfredata eklenerek kariyer yönlendirme faaliyetlerine ailelerin de dahil edilmesi sağlanabilir. AB ülkelerinde olduğu gibi yönlendirmede öğrencilerin ilgi ve becerilerini esas alan sistemlerden yararlanılarak bir yapılandırmaya geçilmesi ve bütüncül bir yaklaşım sergilenmesi, eğitim reformunun başarısını artıracaktır.
- Mesleki eğitimin etkinliğinin artırılmasında kız ve erkek öğrencilerin karşı cinse özgülenmiş eğitim alanlarına özendirilmesi, okulun etkili rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sağlaması, mesleki ve teknik eğitimin erkek ve kızlara yönelik ikili yapısının birleştirilmesi de yararlı olacaktır.
- Mesleki ve teknik eğitimin temel amacı ekonominin gereksinim duyduğu nitelikli ara insan gücünü sağlamak olmakla birlikte, bu okul mezunlarının bir süre sonra "girişimci" sıfatıyla iş dünyasında yer almalarını destekleyecek mekanizmalar da oluşturulmalıdır.

Devlet okullarında dil öğretimi öncelikli bir konu olarak ele alınmalıdır.

- Türkiye'de yabancı dil eğitimine gereken önem verilmemektedir. Her Avrupa vatandaşının kendi dili dışında en az iki Avrupa dilini konuşmasına yönelik hazırlanan AB dil politikası göz önüne alındığında, bu konu da Türk Milli Eğitimi'nde öncelikli bir politika olarak ele alınmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda mesleki yabancı dil öğretilmesi, eğitim alan kişilere istihdam edilirken avantaj sağlayacaktır.

Eğitim-işgücü piyasasının uyumu için okullar ve işletmeler arasında birebir eşleşme sağlanmasının teşvik edilmesi yararlı olacaktır.

- İşyerleri ve eğitim kurumları arasındaki ilişkinin işyeri eğitimlerinin ötesine geçmesi, mesleki ve teknik eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve eğiticilerin niteliğinin artırılması hususlarının tamamını kapsayan yeni bir model çerçevesinde, okullar ve işletmeler arasında birebir eşleşme sağlanması teşvik edilmelidir. Bu şekilde istihdam ile eğitim arasında daha mikro düzeyde bir ilişki kurulabilecektir. İşletmelerin eğitim ortamlarının mevcut ürün ve hizmet üretim süreçlerine uygun halde iyileştirilmesi, işyerlerinde eğitici eğitimleri ve öğrenci eğitimlerinin sağlanması, her işyerinin eşleştirildiği okulun öğrencilerine **staj** imkânı sağlaması, okullarda yeni bölümlerin açılması, atıl kalanların kapanması konularında karar alma ve uygulama süreçlerinde görev üstlenmeleri teşvik edilmelidir.

Okullar ile işletmeler arasında işbirliği sağlanmalı ve programlar geliştirilirken meslek standartları-eğitim-istihdam olanakları arasındaki dengeler iyi kurulmalıdır.

- Yeni meslek okullarının ve programların açılması, müfredatların güncellenmesi gibi konular; 2011 yılına dek tamamlanması hedeflenen il bazında işgücü piyasası ihtiyaç analizleri de dikkate alınarak, işverenlerin de katkılarıyla gerçekleştirilmelidir. Bu kapsamda, meslek standartları-eğitim-istihdam olanakları arasındaki dengelerin iyi kurulması için İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının sağlıklı çalışması hayati önem taşımaktadır. Ayrıca ihtiyaç analizlerinin yalnızca analizin yapıldığı tarihteki tespitler ile sınırlı kalmaması, işgücü piyasasının belirlenen ihtiyaçlarına göre geleceğe yönelik projeksiyonların da yapılması gereklidir.
- Üniversite ile iş dünyası arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere, bünyesinde bulunan meslek yüksekokulları için her bir üniversitede bir “Danışma Kurulu” ile meslek yüksekokulundaki her bir program için “Danışma Komitesi” kurulmasına yönelik olarak yapılan yönetmelik çalışmaları olumludur. Söz konusu kurul ve komiteler okullar ve işletmeler arasındaki sosyal diyalogu geliştirme amacına ve yeni programların bölgenin ve sanayinin ihtiyaçlarının dikkate alınarak açılmasına hizmet etmelidir.

Mesleki ve teknik eğitimde teorik bilgi ile işyerlerinde uygulamalı eğitimin bir denge içinde sunulması önemli olup, işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda düzenli aralıklarla müfredatın güncellenmesi gerekmektedir.

- Mesleki ve teknik eğitimde “dual” öğretim temeline dayalı, öğrencilerin haftanın belirli günleri işbaşında eğitim alırken, diğer günlerde meslek okullarında teorik ve atölye çalışmaları yapmalarına olanak sağlayan bir yapılanma yaygınlaştırılmalıdır. Sanayi kuruluşlarının tüm üretim programlarını dual eğitime azami olanağı sağlayacak biçimde geliştirmeleri teşvik edilmelidir.

- İş gücüne yeni katılım oranının her yıl çok yüksek olduğu Türkiye’de eğitim-istihdam ilişkisi kurulurken uluslararası alanda sektörel rekabet gücümüz de göz önünde bulundurulmalı, rekabet gücümüzü ve verimliliği artıracak şekilde mesleki eğitim programları geliştirilmelidir.

Türkiye’de aktif işgücü politikalarının (AİP) yaygınlığı ve etkililiği artırılırken, süreç ve sonuçlar dikkatle izlenmelidir.

- AİP kapsamında en temel olarak, mesleki eğitim hizmeti sunulmaktadır. Özellikle kadının işgücüne katılımının düşük olduğu ülkelerde etkili sonuçları üreten bu politika araçlarının Türkiye’de daha etkili kullanımı sağlanmalıdır.
- Uluslararası çalışmalar, yapılan harcamalara kıyasla, AİP’lerin beklenen faydayı gösterememe riskine de işaret etmektedir. Bu nedenle bu programların etkili bir şekilde takibinin yapılması gereklidir.

İnsan kaynaklarına, ekonominin ve piyasanın değişen koşullarına “adaptasyon becerisi” ve “esneklik” kazandırmak için mesleki ve teknik eğitim hayatboyu sürdürülmelidir. Hayatboyu eğitim konusunda e-öğrenme ortamlarına erişimin kolaylaştırılması gereklidir.

- Hızlı teknolojik değişim ve uluslararası rekabete bağlı olarak kimi sektörlerde ortaya çıkan “devresel göreceli değer farklılaşması”, bir başka deyişle, bazı sektörlerin göreceli öneminin artmasına veya azalmasına bağlı olarak ortaya çıkacak istihdam olanaklarından en kısa sürede yararlanmak asıldır. İnsan kaynaklarına, ekonominin ve piyasanın değişen koşullarına “adaptasyon becerisi” ve “esneklik” kazandırmak, mesleki ve teknik eğitimin temel kavramlarından biri olarak benimsenmelidir. Bu durum, mesleki ve teknik eğitimin “yaşam boyu” sürdürülmesi gerekliliğini de ön plana çıkarmaktadır. Yaşam boyu eğitimin örgün eğitim dışında mesleki gelişim imkanları sunma işlevi, işgücü piyasasının değişen/gelişen taleplerini karşılayacak niteliklerin kısa vadeli programlarla bireylere kazandırılmasına katkıda bulunmaktadır.
- Eğitim çağı dışına çıkmış bireylerden uzaktan eğitim yoluyla öğrenimini tamamlamak isteyenler ile bireysel gelişimlerini sağlamak ve/veya yeni mesleki yeterlikler kazanmak isteyenlerin e-öğrenme ortamlarında eğitim amaçlı kullanılabilecek tüm cihazlara erişimlerini kolaylaştırmak yararlı olacaktır. Bu alanın bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimlere paralel olarak yenilenmesini, gelişmesini ve oluşturulacak standartlara uygunluğu bakımından izlenmesini sağlamak gereklidir.

İŞKUR tarafından düzenlenen mesleki eğitim kurslarına katılım ile ilgili sınırlamaların kaldırılması gereklidir.

- Türkiye İş Kurumu İşgücü Uyum Hizmetleri Yönetmeliği’nde Kurum’ca düzenlenen kurslara katılım ile ilgili olarak kurslara aynı meslekte daha önce veya farklı meslekte ise son yirmi dört ay içinde katılmamış olma şartı bulunmaktadır. Hızlı teknolojik değişimler

ve artan küreselleşme işgücü piyasalarının dinamik ve esnek bir yapıda olmasını öngörmektedir. Ayrıca hızlı teknolojik değişimler ve bilgilerin eskime süresinin kısalması, hayat boyu öğrenme felsefesini öne çıkarmaktadır. Bu süreçte meslek sahibi kişi, aynı meslekte faaliyet gösterse de o meslekle ilgili değişimleri takip edebilmek ve o mesleğe yönelik bilgi, beceri ve yetkinliğini sürekli geliştirmek durumundadır. Ayrıca işgücü piyasasında işveren tarafından talebi olan bir meslek, bir yıl içinde önemini kaybedebilmektedir. Söz konusu gelişmeler İŞKUR'dan mesleki eğitim almış kişilerin istihdam edilebilirliğini kendilerini geliştirmedikleri takdirde azaltabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı İŞKUR'dan mesleki eğitim alan kişilere tekrar eğitim alma ihtiyacı duymaları halinde kurslara erişim ile ilgili sınırlamalar getirilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

İŞKUR'un çeşitli halkla ilişkiler faaliyetleri çerçevesinde hayatboyu eğitim konusunda toplumsal tanınırlık yaratması yararlı olacaktır.

- İnsan kaynaklarına, ekonominin ve piyasanın değişen koşullarına “adaptasyon becerisi” ve “esneklik” kazandırmak, mesleki ve teknik eğitimin temel kavramlarından biri olarak benimsenmelidir. Hayat boyu eğitim, toplumun tüm bireyleri, kamu ve özel kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından desteklenmelidir. Yetişkin eğitiminin geniş tabanlı ve çağdaş bir nitelik kazanması için toplumun konu hakkında bilgilendirilmesi de gereklidir. Dolayısıyla İŞKUR'un çeşitli halkla ilişkiler faaliyetleri çerçevesinde hayat boyu eğitim konusunda toplumsal tanınırlık yaratması, düzenlemekte olduğu mesleki eğitimlerin görünürlüğünü artırmak açısından yarar sağlayacaktır.